

Nr 43.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsbidrag för undersökning rörande reglering av Alsterån; given Stockholms slott den 20 januari 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anför:

I en den 25 maj 1931 dagtecknad till domänstyrelsen ställd skrift ha vissa strandägare utefter Alsterån och Hultnässjön i Långemåla socken av Kalmar län anhållit om undersökning rörande reglering av vattenståndet i ån och sjön till förhindrande av översvämningar.

I anledning av denna framställning har domänstyrelsen den 2 april 1932 hos länsstyrelsen i Kalmar län hemställt, att länsstyrelsen måtte göra framställning hos Kungl. Maj:t om anvisande av erforderliga medel för utredning och undersökning i berörda hänseende. Vid domänstyrelsens skrivelse fanns

fogat yttrande av vederbörande skogsstatstjänstemän samt statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.

I skrivelse den 28 november 1936 har länsstyrelsen med överlämnande av ett av statens lantbruksingenjör avgivet yttrande gjort framställning om att 15,000 kronor av statsmedel måtte ställas till förfogande för ändamålet.

Över länsstyrelsens framställning ha yttranden avgivits den 17 februari 1937 av lantbruksstyrelsen och den 21 juni 1937 av statskontoret, varefter viss utredning infordrats från domänstyrelsen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas följande.

Utefter Alsteråns och Hultnässjöns stränder förekomma årligen översvämningar. Dessa inträffa under såväl vinter- som sommartiden. Det har förekommit, att kronans arrendatorer vid Älmhult måst med båt hemfrakta sin havreskörd, därvid båtarna kunnat passera över gärdesgårdarna kring de där i trakten befintliga vidsträckta mossodlingarna. Skadegörelsen inskränker sig dock icke endast till jordbruket. Även skogsbruket skadas, i det de ofta återkommande långvariga översvämningarna inverka menligt på marktillståndet och förnygringsmöjligheterna. För fisket ha dessa översvämningar betecknats såsom katastrofala. Det torde nämligen vara endast en mycket ringa procent av gäddlekarna, som försiggå å sådan plats i vattnet, att icke rommen förstöres vid vattenståndets tillbakagång till normalt läge. Fågellivet skadas även genom översvämningarna, då ändernas och vadarnas bon därvid spolieras. Enligt vad som uppgives sammanhännga översvämningarna med att Alsterån ovanför sjön Allgunnen har ett tämligen rakt lopp men därnedanför upprepade gånger ändrar riktning, vilket medför att vid häftigt regn de i den raka sträckningen av ån snabbt framflytande vattenmassorna i åns nedre slingrande lopp översvämma de kringliggande markerna. Under sitt nedre lopp genomflyter ån Hultnässjön. Variationen mellan hög- och lågvatten har uppgått till 2.6 meter.

Ett vattenregleringsföretag torde komma att beröra elva kronoarrendegårdar under Hornsö kronopark. Av dessas mark synas 146.17 hektar komma att få gagn av företaget, därav 31.09 hektar åker, 65.5 hektar äng och 49.58 hektar betesmark. En försäljning av arrendegårdarna, vilken varit under övervägande, synes svårligen kunna ske annat än till låga priser med hänsyn till riskerna för översvämningar. Av kronoparken beräknas 16 hektar ängsmark, 28 hektar skogsmark och 146 hektar mossar och kärr eller sammanlagt 190 hektar bliva berörda av vattenregleringsföretaget. Kärr- och mossmarkerna torde efter torrläggningen bliva lämpliga för skogsproduktion, under det att ängsmarken synes böra tilläggas arrendegårdarna. Av gårdar i enskild ägo uppgivas 24 med en sammanlagd areal av 2,228 hektar bliva berörda av företaget. Direkt skulle 286 hektar odlingsmark och 47 hektar skogsmark ha gagn av regleringen. Enligt uppgift skulle hälften av berörda gårdar vara i behov av ytterligare odlingsmark. Tidigare ha åtgärder företagits för reglering av Hultnässjön. År 1887 bildades Hultnässjöns sänkningsföretag. Vid detta företag beräknades båtnadsjorden ha en areal av 224.13 hektar med ett värde av 45,727 kronor. Härav kom på

kronans lott en areal av omkring 120 hektar med ett beräknat värde av 24,200 kronor. De företagna åtgärderna synas icke ha haft åsyftad verkan. De då upptagna kanalerna torde behöva fördjupas och breddas. För bedömande av vilka åtgärder som lämpligen böra vidtagas synas omfattande undersökningar bliva erforderliga. Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt har under sommaren 1931 företagit profilavvägningar av Alsterån från Stora Hinsjön till mynningen, därvid enligt anstaltens uppgift konstaterades att någon större svårighet i tekniskt avseende att sänka Hultnässjön icke syntes föreligga.

I samtliga de avgivna yttrandena har den ifrågasatta utredningen tillstyrkts. I flera yttranden har framhållits, att liknande utredningar kommit till stånd i fråga om Emåns och Helgeåns vattenområden. *Statskontoret* har förordat, att erforderliga medel bereddades genom särskilt anslag i riksstaten. *Lantbruksstyrelsen* har uttalat, att utredningen svårligen syntes kunna komma till stånd på initiativ av enskilda jordägare. *Jägmästaren i Hornsö revir* har ansett, att stora värden kunde vinnas genom att regleringsproblemet lös-
tes. Även i andra yttranden ha liknande uttalanden gjorts.

Av den förebragta utredningen torde framgå, att betydande skador till-
skyndas jordägarna utefter Alsterån och Hultnässjön till följd av ofta åter-
kommande översvämningar. Det synes därför vara av stor vikt att en un-
dersökning kommer till stånd för utrönande av möjligheterna och medlen
för undanröjande av berörda betydande olägenheter. Beträffande kostna-
derna för undersökningarnas utförande ha länsstyrelsen och de hörda myn-
digheterna hemställt, att staten måtte ställa medel till förfogande för ändamålet. Enligt kungörelsen den 11 juni 1926 (nr 257) angående villkoren för statsbidrag från statens avdikningsanslag gäller såsom förutsättning för dylikt bidrag, att förslag till företagets utförande upprättats. Vid ärendets prövning kan Kungl. Maj:t därefter bevilja statsbidrag jämväl för ifrågakommande undersökning och syneförrättning jämte erforderliga handlingar och kartor. Emellertid finner jag, med hänsyn till förberörda omständigheter och då det torde kunna antagas att undersökningarna icke skulle komma till stånd med mindre staten träder hjälpsamt emellan, i likhet med myndigheterna, att statsbidrag för ifrågavarande ändamål redan nu bör lämnas. Det är ock att märka, att den utredning, som påkallas för klarläggande av de åtgärder, som torde vara nödvändiga till förhindrande av översvämningarna, synes komma att sträcka sig längre än vad som i allmänhet brukar erfordras vid de vattenregleringsföretag, till vilka bidrag utgår från statens avdikningsanslag. Tillika bör framhållas, att kronan torde vara en av de största intressenterna i ett blivande företag. Mot det för ändamålet äskade beloppet, 15,000 kronor, synes icke något vara att erinra. I överensstämmelse med vad som skedde vid anvisandet av medel till undersökningarna angående Lyckebyån torde erforderliga medel böra beredas från statens avdikningsanslag. Det lär få ankomma på Kungl. Maj:t att, därest riksdagen godkänner ett förslag enligt vad jag nu förordat, sedermera meddela de före-

*Departements-
chefen.*

skrifter rörande medlens disposition som finnas behövlige. Statsbidraget torde ej böra inräknas i det belopp, som Kungl. Maj:t enligt riksdagens beslut äger bevilja från statens avdikningsanslag för visst år.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att av statens avdikningsanslag använda ett belopp av högst 15,000 kronor för undersökning rörande reglering av Alsterån.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

P. Gullstrand.